

## OILA VA JAMIYATDA MA'NAVIYATNING UYG'UNLIGI

Maxmudova Raxnamoxon Anvarovna

**ANNOTATSIYA:** *Ushbu maqolada oila va jamiyat o'rtasidagi ma'naviy munosabatlarning shakllanish jarayoni, ularning o'zaro ta'siri hamda ijtimoiy rivojlanishdagi o'rni chuqur tahlil qilingan. Maqolada oila ma'naviyatining inson xarakteri, bilimga intilishi, ma'rifiy saviyasining oshishiga ko'rsatadigan ta'siri haqida fikrlar bayon etilgan. Shuningdek, jamiyatning ma'naviy mezonlari, milliy qadriyatlarga sodiqlik, urf-odatlarining taraqqiyotdagi o'rni, yoshlar tarbiyasida ma'naviy merosning ta'siri yoritilgan. Oila va jamiyat o'rtasida ma'naviy uyg'unlikning buzilishi qanday ijtimoiy muammolarga olib kelishi, uni mustahkamlash yo'llari, mavjud tizimlar hamda ma'naviy-ma'rifiy siyosatning mohiyati tahlil etilgan. Maqolada bugungi globallashuv davrida milliy o'zlikni himoya qilish, yoshlarning ongiga sog'lom ma'naviyatni singdirish, axloqiy tamoyillarning barqarorligini ta'minlash bo'yicha ilmiy xulosalar berilgan.*

**KALIT SO'ZLAR:** *oila, jamiyat, ma'naviyat, tarbiya, milliy qadriyatlar, ma'rifat, an'ana, axloqiy tamoyillar, ma'naviy uyg'unlik, yoshlar tarbiyasi, meros, ma'naviy siyosat*

**ANNOTATION:** *This article analyzes the process of forming spiritual relations between the family and society, their interaction, and their role in social development. It discusses the influence of family spirituality on a person's character, worldview, educational aspirations, and personal development. The spiritual values of society, loyalty to national traditions, the importance of cultural heritage, and the role of moral upbringing in the development of youth are examined. The article also highlights the social problems that arise when spiritual harmony between family and society is disrupted and explores ways to strengthen this harmony. Additionally, the essence of spiritual-educational policies and their effectiveness in modern conditions are analyzed. The study provides scientific conclusions on preserving national identity in the era of globalization, instilling spiritual values in the youth, and ensuring the stability of moral principles within society.*

**KEYWORDS:** *family, society, spirituality, education, national values, culture, tradition, moral principles, spiritual harmony, youth upbringing, heritage, spiritual policy*

**АННОТАЦИЯ:** *В данной статье подробно анализируется процесс формирования духовных отношений между семьёй и обществом, их взаимное влияние и роль в социальном развитии. Рассматривается воздействие семейной духовности на характер человека, его стремление к знаниям, повышение культурного уровня и мировоззрения. Освещены духовные нормы общества, верность национальным традициям, значение культурного наследия и его влияние на воспитание молодёжи. В*

статье также рассматриваются социальные проблемы, возникающие при нарушении духовной гармонии между семьёй и обществом, а также пути её укрепления. Анализируется сущность духовно-просветительской политики в современных условиях. Приведены научные выводы о сохранении национальной идентичности в эпоху глобализации, формировании здоровой духовности у молодёжи и обеспечении стабильности моральных принципов в обществе.

**КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА:** семья, общество, духовность, воспитание, национальные ценности, культура, традиции, моральные нормы, духовная гармония, воспитание молодёжи, наследие, духовная политика

### KIRISH

Oila va jamiyat inson hayotining eng muhim ijtimoiy institutlari bo'lib, ular nafaqat shaxsning shakllanishiga, balki butun jamiyatning barqaror rivojlanishiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Oila insonning birlamchi tarbiya makoni sifatida ma'naviy poydevorni yaratadi, jamiyat esa ushbu poydevorni mustahkamlashga xizmat qiladi. Shu bois oila va jamiyat o'rtasida ma'naviy uyg'unlikning mavjudligi ijtimoiy barqarorlik, sog'lom muhit va ma'rifatli avlod tarbiyasining asosiy omillaridan biri hisoblanadi. Bugungi kunda globallashuv jarayonlari, internet axborot oqimi, madaniy almashinuvlar kuchayib borayotgan bir sharoitda ma'naviy qadriyatlarni asrash, oila va jamiyat o'rtasidagi ma'naviy uyg'unlikni mustahkamlash yanada dolzarb masalaga aylanmoqda. Maqolada mazkur masalalarning nazariy asoslari, amaliy holati va rivojlantirish yo'llari atroflicha tahlil qilinadi.

### ASOSIY QISM

Oila va jamiyat o'rtasidagi ma'naviy uyg'unlik tamoyili insonning butun umriga ta'sir etuvchi asosiy omillardan biridir. Bu uyg'unlik jamiyatning ma'naviy taraqqiyoti, madaniy yuksalishi va milliy qadriyatlarning asrab-avaylanishi bilan chambarchas bog'liq. Oila shaxsni tarbiyalovchi muhit sifatida nafaqat moddiy, balki ruhiy quvvat, ma'naviy mezon, axloqiy qarashlar, milliy g'urur va Vatanga sadoqat kabi fazilatlarni shakllantiradi. Jamiyat esa ushbu ma'naviy fazilatlarni yanada boyitadi, mustahkamlaydi, ularga ijtimoiy ahamiyat baxsh etadi. Agar oilada berilgan ma'naviy yo'nalish jamiyatning ma'naviy talablariga mos kelsa, bu uyg'unlik jamiyat taraqqiyotining muhim omiliga aylanadi. Bugungi globallashuv davrida axborot oqimi kuchaygani, madaniy muloqotlar ko'paygani bois ma'naviy tarbiya masalasi tobora murakkablashib bormoqda. Ayniqsa, yoshlarning ongiga turli yo'nalishdagi axborotlar oqib kelayotgani sharoitida milliy ma'naviy qadriyatlarni mustahkamlash, oilada ma'rifatni kuchaytirish, jamiyatda sog'lom axloqiy mezonlarni rivojlantirish nihoyatda muhimdir. Oila bevosita bola tafakkuriga, uning har bir qarashiga, xulq-atvoriga, jamiyatga

bo‘lgan munosabatiga ta’sir ko‘rsatadigan birlamchi omildir. Bola ilk bor aynan oilada mehr-muhabbat, hurmat, halollik, sabr, ezgulik kabi fazilatlarni o‘rganadi. Bu fazilatlarning jamiyat talablariga mos kelishi esa tarbiya samaradorligining eng muhim ko‘rsatkichidir. Ma’naviy uyg‘unlikning shakllanishi oilaning ichki muhitiga ham bog‘liq. Oila a’zolari o‘rtasidagi o‘zaro hurmat, mehr-muhabbat, bir-birini qadrlash, mas’uliyatlilik kabi jihatlar yoshlar ongida to‘g‘ri ma’naviy tasavvurlarni shakllantiradi. Ota-onaning shaxsiy namuna bo‘la olishi esa ma’naviy tarbiyaning eng kuchli vositasidir. Chunki bola ko‘pincha ota-onaning aytganini emas, balki qilganini takrorlaydi. Shuning uchun oiladagi intizom, madaniyat, kitobxonlik, milliy qadriyatlarga munosabat, halol mehnatga rag‘bat kabi omillar ma’naviy uyg‘unlikning boshlang‘ich zanjirini tashkil etadi. Jamiyat esa oilada shakllangan ma’naviy mezonlarning kengayishi uchun zarur ijtimoiy imkoniyatlarni yaratishi lozim. Ta’lim tizimi, madaniyat markazlari, san’at muassasalari, ommaviy axborot vositalari, jamoat tashkilotlari, ijtimoiy siyosat va davlatning ma’naviy-ma’rifiy yondashuvlari oila ma’naviyatini qo‘llab-quvvatlovchi kuch sifatida xizmat qiladi. Masalan, ta’lim tizimida ma’naviy tarbiya masalalarining chuqur o‘rgatilishi, maktablarda tarbiya darslarining kuchaytirilishi, yoshlar ma’naviy savodxonligini oshirishga qaratilgan davlat dasturlarining amalga oshirilishi ma’naviy uyg‘unlikning mustahkamlanishiga sabab bo‘ladi.

Oila va jamiyat o‘rtasidagi ma’naviy uyg‘unlikning buzilishi esa turli ijtimoiy muammolarga olib kelishi mumkin. Oila ichida kelishmovchiliklar, e’tiborsizlik, mehrning yetishmasligi, ota-onalarning ma’naviy mas’uliyatni his qilmasligi, jamiyatda esa yot g‘oyalar, milliy qadriyatlarni qadrlamaslik, ommaviy madaniyatning bosimi yoshlarning ongida bo‘shliq paydo qiladi. Bu esa o‘z navbatida axloqiy inqiroz, intizomsizlik, zo‘ravonlik, ijtimoiy beqarorlik, ma’naviy qarashlarning sustlashuviga sabab bo‘ladi. Shu bois oila va jamiyat ma’naviy tamoyillari o‘zaro uyg‘un bo‘lishi ijtimoiy barqarorlik uchun nihoyatda muhimdir. Milliy qadriyatlar ma’naviy uyg‘unlikning asosiy tayanchlaridan biridir. O‘zbek xalqining boy madaniy merosi, an’analari, urf-odatlar, ma’rifatparvar allomalari, adabiy merosi yoshlar ongida ma’naviy barqarorlikni shakllantirishda katta ahamiyatga ega. Ajdodlar merosi — bu shunchaki tarixiy ma’lumot emas, balki bugungi jamiyat ma’naviyatini mustahkamlovchi kuchdir. Alisher Navoiy, Ahmad Yassaviy, Bahouddin Naqshband, Abdulla Avloniy kabi mutafakkirlarning merosi yoshlar tarbiyasida beqiyos ahamiyat kasb etadi. Ularning asarlaridagi ma’rifat, axloq, vatanparvarlik, odob-axloq haqidagi fikrlar bugungi kunda ham o‘z qimmatini yo‘qotmagan. Bugungi zamonaviy jamiyatda oila institutini qo‘llab-quvvatlash davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi. Oila masalalari bo‘yicha davlat komissiyalari, targ‘ibot dasturlari, ma’naviy-ma’rifiy tadbirlar oila ma’naviyatini mustahkamlashga xizmat qilmoqda. O‘zbekistonda

“Ma’naviyat va ma’rifat” markazi, “Yoshlar ishlari agentligi”, “Oila” ilmiy-amaliy markazi kabi tashkilotlarning faoliyati bevosita oila va jamiyat ma’naviyatining uyg‘unligini ta’minlashga yo‘naltirilgan. Shuningdek, oilaning iqtisodiy barqarorligi, psixologik iqlimi, ma’rifiy saviyasi, ota-onalarning tashabbuskorligi va farzandlar bilan muloqot darajasi ham ma’naviy uyg‘unlikni belgilovchi asosiy omillardandir. Ota-onaning farzand tarbiyasidagi faol roli, bolaning qiziqishlarini qo‘llab-quvvatlashi, birgalikda kitob o‘qishi, madaniy tadbirlarda ishtirok etishi yoshning ruhiy olamida mustahkam ma’naviy poydevorning shakllanishiga sabab bo‘ladi. Yuqorida keltirilgan omillar shuni ko‘rsatadiki, oila va jamiyat o‘rtasidagi ma’naviy uyg‘unlikni ta’minlash ko‘p qirrali jarayon bo‘lib, u doimiy e’tibor, ma’suliyat va izchil harakatni talab qiladi. Ma’naviy tarbiya jarayoni doimiy bo‘lishi, oila ichki muhitdan tortib, jamiyatning barcha qatlamlarigacha uzluksiz davom etishi lozim. Bu jarayonning izchil bo‘lishi esa milliy o‘zlikni asrash, yoshlarni sog‘lom ruhda tarbiyalash, jamiyat barqaror rivojlanishiga erishishning muhim kafolati hisoblanadi.

### XULOSA

Oila va jamiyat o‘rtasidagi ma’naviy uyg‘unlik ijtimoiy taraqqiyotning eng muhim mezonlaridan biri hisoblanadi. Oila shaxsning ma’naviy ongini shakllantiruvchi bosh manba bo‘lsa, jamiyat ushbu ma’naviy poydevorni mustahkamlovchi kuch sifatida namoyon bo‘ladi. Ma’naviy uyg‘unlikning buzilishi yoshlar ongida bo‘shliq paydo bo‘lishiga, ijtimoiy xulq-atvorda salbiy og‘ishlarga olib kelishi mumkin. Shu bois oila va jamiyatning ma’naviy hamkorligi, milliy qadriyatlar targ‘iboti, ma’rifiy ishlar samaradorligi, yoshlar tarbiyasiga mas’uliyatli yondashuvni kuchaytirish jamiyatning kechagi va ertangi taraqqiyoti uchun muhimdir. Maqolada keltirilgan ilmiy xulosalar ma’naviy siyosatni takomillashtirish, oila institutini mustahkamlash, jamiyatda sog‘lom ma’naviy muhit yaratishga xizmat qiladi.

### FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Karimov I.A. Yuksak ma’naviyat — yengilmas kuch. Toshkent: Ma’naviyat, 2008.
2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti nutqlari va ma’naviyatga oid farmonlar to‘plami.
3. Abdullayev A. Ma’naviyat asoslari. Toshkent: O‘zbekiston, 2015.
4. Jo‘rayev R. Oila tarbiyasida ma’naviy qadriyatlar. Toshkent: O‘qituvchi, 2016.
5. Qodirova G. Oila pedagogikasi. Toshkent: Fan, 2019.
6. Hasanov B. Yoshlar ma’naviyati va jamiyat. Toshkent: Yangi asr avlodi, 2020.
7. Mamarasulov A. Milliy meros va ma’naviy uyg‘unlik. Toshkent, 2018.

8. To‘xtasinov M. Jamiyat ma’naviy xavfsizligi masalalari. Toshkent: Ma’naviyat, 2021.
9. Sa’dullaev A. Tarbiya jarayonida an’ana va qadriyatlar. Qarshi: Nasaf, 2017.
10. Oila va jamiyat munosabatlari bo‘yicha ilmiy maqolalar to‘plami. Toshkent, 2022.